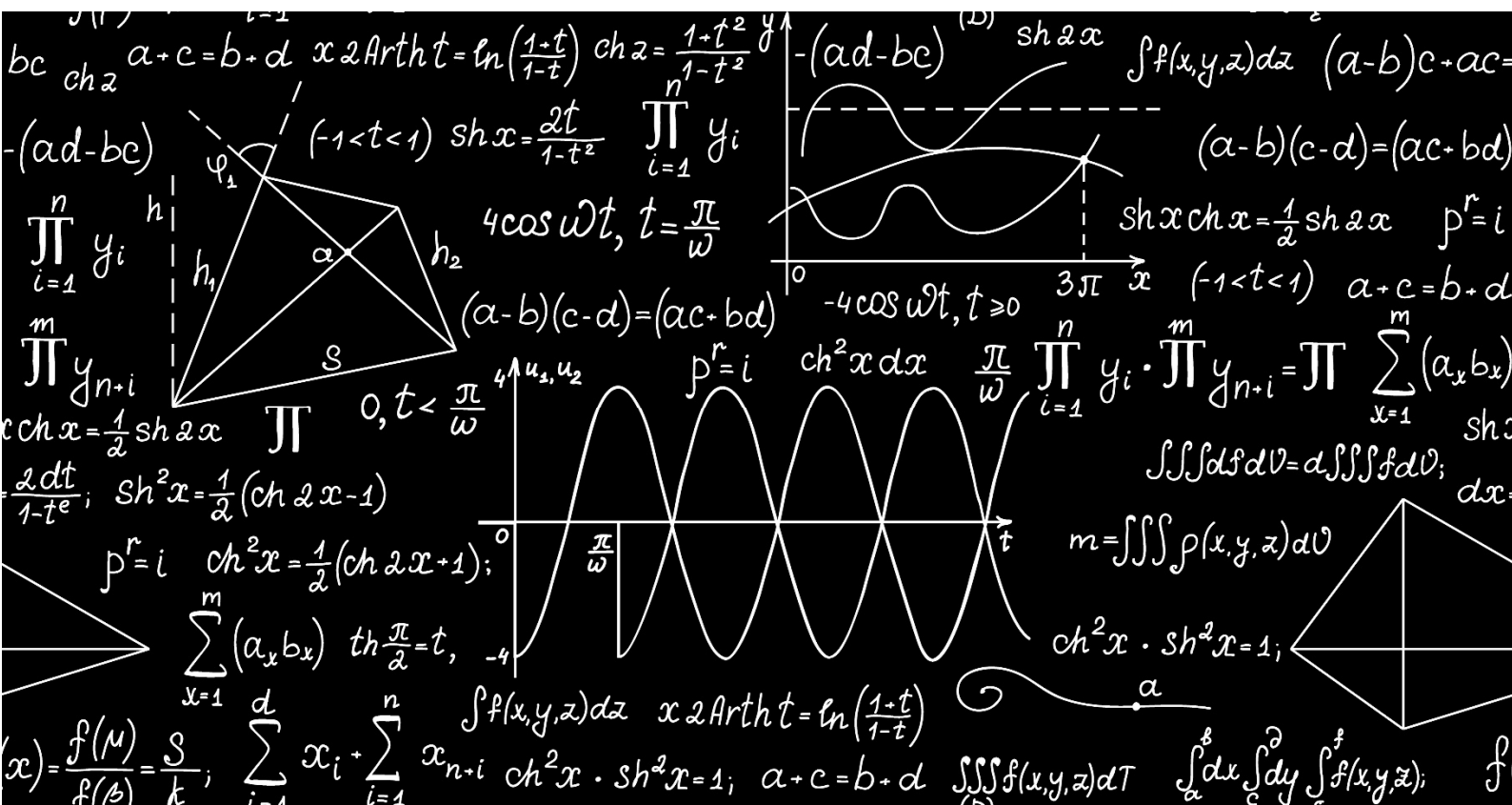

Προτεινόμενες ασκήσεις

1. Μελέτη συνάρτησης - Πίνακας μεταβολών - Γραφική παράσταση

7.7 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = x^4 - 4x^3 + 11$$

- α) Να μελετήσετε τη συνάρτηση f .
 β) Να κάνετε τη γραφική της παράσταση.

7.8 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = x + \frac{9}{x+1}$$

- α) Να μελετήσετε τη συνάρτηση f .
 β) Να χαράξετε τη γραφική παράσταση της f .

7.9 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \frac{x^2 - x + 4}{x - 1}$$

- α) Να βρείτε την $f'(x)$.

β) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία και τα τοπικά ακρότατα.

γ) Να βρείτε την $f''(x)$.

δ) Να μελετήσετε την f ως προς τα κοίλα και να βρείτε τα σημεία καμπής της C_f .

ε) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f .

στ) Να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

ζ) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

7.10 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \frac{x^2 - 1}{x^2 - 9}$$

α) Να αποδείξετε ότι η f είναι άρτια.

β) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f .

γ) Να βρείτε τις ασύμπτωτες της γραφικής παράστασης της f .

δ) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

ε) Να βρείτε το σύνολο τιμών της f .

7.11 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \frac{x^2 - 1}{x}$$

α) Να αποδείξετε ότι η C_f έχει κέντρο συμμετρίας την αρχή των αξόνων.

β) Να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

γ) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

δ) Να βρείτε το σύνολο τιμών της f .

7.12 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = 2e^x - 2 - 2x - x^2$$

α) Να μελετήσετε την f και να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της.

β) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

7.13 Να μελετήσετε και να κάνετε τις γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων:

α) $f(x) = (1 - x)e^x$

β) $g(x) = 1 - x + \ln x$

2. Γραφική παράσταση - Πλήθος ριζών εξίσωσης

7.14 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \frac{x^3}{x - 2}$$

α) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία και τα κοίλα.

β) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f .

γ) Να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

δ) Να χαράξετε τη γραφική παράσταση της f .

ε) Να βρείτε το πλήθος των ριζών της εξίσωσης $x^3 = \lambda(x - 2)$ για τις διάφορες τιμές του $\lambda \in \mathbb{R}$.

7.15 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = xe^{\frac{1}{x}}$$

α) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία.

β) Να μελετήσετε την f ως προς τα κοίλα.

γ) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f .

δ) Να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

ε) Να χαράξετε τη γραφική παράσταση της f .

στ) Να βρείτε το πλήθος των ριζών της εξίσωσης:

$$\lambda e^{-\frac{1}{x}} = x, \lambda \in \mathbb{R}$$

7.16 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \frac{x^2 - 1}{x} - 2 \ln x$$

α) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία.

β) Να μελετήσετε την f ως προς τα κοίλα και τα σημεία καμπής.

γ) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f .

δ) Να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

ε) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

στ) Να βρείτε το πλήθος των ριζών της εξίσωσης:

$$x^2 - 1 - \lambda x = 2x \ln x$$

7.17 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \frac{1 + \sin x}{\eta \mu x}, \quad x \in A = (0, \pi)$$

α) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία, τα κοίλα και να κάνετε τον πίνακα μεταβολών.

β) Να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

γ) Να χαράξετε τη γραφική παράσταση της f .

δ) Να βρείτε για τις διάφορες τιμές του $\lambda \in \mathbb{R}$ το πλήθος των ριζών της εξίσωσης:

$$1 - \lambda \eta \mu x + \sin x = 0, \quad x \in A$$

ε) Να χαράξετε τη C_f , αν $A = (0, \pi) \cup (\pi, 2\pi)$.

7.18 Να μελετήσετε και να κάνετε τη γραφική παράσταση των συναρτήσεων:

α) $f(x) = 2x^3 - 9x^2 + 12x - 5$

β) $g(x) = \frac{x^2}{x + 1}$

γ) $h(x) = x + 1 + \frac{1}{x + 1}$

δ) $\varphi(x) = \frac{x^2 - 2}{2x - 3}$

7.19 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = ax^4 + x^2 - a, \quad a \in \mathbb{R}$$

α) Να αποδείξετε ότι η C_f διέρχεται από δύο σταθερά σημεία για κάθε $a \in \mathbb{R}$.

β) Να βρείτε το a , ώστε η ευθεία με εξίσωση:

$$y = 6x - 5$$

να εφάπτεται της C_f στο σημείο $M(1, f(1))$.

γ) Για $a = 1$ να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

7.20 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \frac{ax + \beta}{x^2}, \quad a, \beta \in \mathbb{R}$$

α) Να βρείτε τους αριθμούς a και β , ώστε η C_f να έχει σημείο καμπής το σημείο $M(3, -\frac{2}{9})$.

β) Για τις παραπάνω τιμές των a και β :

i) να μελετήσετε τη συνάρτηση f ,

ii) να χαράξετε τη γραφική της παράσταση.

7.21 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \frac{x^2 - 4x + 5}{x - 2}$$

α) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f .

β) Να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

γ) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

δ) Να βρείτε το πλήθος των ριζών της εξίσωσης:

$$x^2 - (a + 4)x + 5 + 2a = 0$$

για τις διάφορες τιμές του a .

7.22 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \frac{(x-1)^2}{x^2 + 2x + 1}$$

α) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία και τα τοπικά ακρότατα.

β) Να μελετήσετε την f ως προς τα κοίλα και να βρείτε τα σημεία καμπής της C_f .

γ) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f .

δ) Να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

ε) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

στ) Να βρείτε το σύνολο τιμών της f .

7.23 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \ln(1 + x^2) + x$$

α) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία.

β) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f και να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

γ) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

7.24 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = x \ln x + (2 - x) \ln(2 - x)$$

α) Να βρείτε το πεδίο ορισμού A της f .

β) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία και τα κοίλα.

γ) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f .

δ) Να εξετάσετε αν η C_f έχει ασύμπτωτη.

ε) Να χαράξετε τη γραφική παράσταση της f .

7.25 Να χαράξετε τις γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων:

α) $f(x) = \frac{x^2}{\ln x}$

β) $g(x) = x^2 e^{\frac{1}{x}}$

7.26 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \eta \mu x \cdot [1 - \ln(\eta \mu x)], \quad x \in (0, \pi)$$

α) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία, τα τοπικά ακρότατα, τα κοίλα και να βρείτε τα σημεία καμπής της C_f .

β) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f και να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

γ) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

7.27 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = x - \eta \mu x$$

α) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία.

β) Να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f .

γ) Να χαράξετε τη γραφική παράσταση της f .

δ) Για τις διάφορες τιμές του $\lambda \in \mathbb{R}$ να βρείτε το πλήθος των ριζών της εξίσωσης:

$$\eta \mu x + \lambda = x$$

Θέματα για τις εξετάσεις

Τα επόμενα θέματα μπορούν να αξιοποιηθούν για τη γενική επανάληψη της ενότητας ή για την προετοιμασία του σχετικού επαναληπτικού διαγωνίσματος.

Θ7.1 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = (x - 2)e^{-\frac{1}{x}}$$

- α) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία.
- β) Να βρείτε τα τοπικά ακρότατα της f .
- γ) Να μελετήσετε την f ως προς τα κοίλα και τα σημεία καμπής.
- δ) Να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .
- ε) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της f .

Θ7.2 Δίνονται οι συναρτήσεις:

$$f(x) = e^x \text{ και } g(x) = \frac{x+1}{x-1}$$

- α) Να χαράξετε τις γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων f και g στο ίδιο σύστημα αξόνων.
- β) Να βρείτε το πλήθος των ριζών της εξίσωσης:
 $(x-1)e^x = x+1$
- γ) Έστω μια ευθεία ε η οποία εφάπτεται της C_f στο σημείο $A(\alpha, f(\alpha))$ και της C_h στο σημείο $B(\beta, h(\beta))$, όπου $h(x) = \ln x$.

Να αποδείξετε ότι:

- i) το α είναι ρίζα της εξίσωσης $f(x) = g(x)$,
- ii) οι C_f, C_h έχουν δύο ακριβώς κοινές εφαπτομένες.

Θ7.3 Δίνεται η συνάρτηση:

$$f(x) = \begin{cases} x \ln x, & \text{αν } x > 0 \\ 0, & \text{αν } x = 0 \end{cases}$$

- α) Να αποδείξετε ότι η f είναι συνεχής.
- β) Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία, τα τοπικά ακρότατα και τα κοίλα.
- γ) Να βρείτε το σύνολο τιμών της f .
- δ) Να χαράξετε τη γραφική παράσταση της f .
- ε) Να βρείτε για τις διάφορες τιμές του $\alpha \in \mathbb{R}^*$ το πλήθος των ριζών της εξίσωσης:

$$x = e^{\frac{\alpha}{x}}$$

στ) Να αποδείξετε ότι:

$$f'(x+1) > f(x+1) - f(x), \quad x > 0$$

1ο κριτήριο αξιολόγησης

Θέμα Α

- A1.** α) Πότε μια συνάρτηση λέγεται παραγωγίσιμη στο σημείο x_0 ;
β) Να διατυπώσετε τα θεωρήματα Rolle και μέσης τιμής.
γ) Πώς βρίσκουμε το σύνολο τιμών μιας συνεχούς και γνησίως μονότονης συνάρτησης f σε ένα διάστημα $\Delta = (a, b)$;
- A2.** Να διατυπώσετε και να αποδείξετε το θεώρημα Fermat.
- A3.** Να χαρακτηρίσετε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ).
α) Αν $f: A \rightarrow \mathbb{R}$, τότε το σύνολο τιμών της f είναι το σύνολο $\{y \in \mathbb{R} \mid y = f(x) \text{ για κάποιο } x \in A\}$.
β) Αν μια ευθεία της μορφής $x = x_0$ τέμνει μια γραμμή C σε δύο τουλάχιστον σημεία, τότε η γραμμή αυτή είναι γραφική παράσταση συνάρτησης.
γ) Αν $f(x) \leq f(x_0)$ για κάθε $x \in A$, τότε η συνάρτηση $f: A \rightarrow \mathbb{R}$ έχει ολικό ακρότατο στο A .
δ) Αν $f(x) = \ln|\varphi(x)|$, τότε $f'(x) = \frac{\varphi'(x)}{\varphi(x)}$, όπου $\varphi(x)$ είναι παραγωγίσιμη συνάρτηση.
ε) Αν η συνάρτηση $f: A \rightarrow \mathbb{R}$ είναι συνεχής και μη σταθερή, τότε το $f(A)$ είναι διάστημα.

A4. Να αποδείξετε ότι:

α) $(x^v)' = vx^{v-1}$, $v \in \mathbb{N}^* - \{1\}$

β) $(a^x)' = a^x \ln a$, $a > 0$, $x \in \mathbb{R}$

Θέμα Β

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = x^2(2\ln x - 3) + 4x - 1$.

- B1.** Να βρείτε τις f' και f'' και να μελετήσετε την f ως προς τα κοίλα και τα σημεία καμψής.
B2. Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία και να βρείτε το πρόσημο της f .
B3. Να βρείτε το πλήθος των ριζών της εξίσωσης $2x^2 \ln x - 3x^2 + 4x - 1 = 0$.
B4. Να βρείτε το σύνολο τιμών της f .

Θέμα Γ

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = (e - x)\ln(e + x) - (e + x)\ln(e - x)$.

- Γ1.** Να βρείτε το πεδίο ορισμού A της f .
Γ2. Να βρείτε την πρώτη και δεύτερη παράγωγο της f .
Γ3. Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία και να βρείτε το πρόσημο της f .
Γ4. Αν $x \in (0, e)$, να αποδείξετε ότι $(e + x)^{e-x} > (e - x)^{e+x}$.

Θέμα Δ

Μια παραγωγίσιμη συνάρτηση $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ έχει την ιδιότητα $3f(x) + f^3(x) = 3x$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$.

- Δ1.** Να βρείτε το $f(0)$.
Δ2. Να εκφράσετε την $f'(x)$ ως συνάρτηση του x .
Δ3. Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία.
Δ4. Να αποδείξετε ότι $f(x) > 0$ για κάθε $x > 0$.
Δ5. Να αποδείξετε ότι $xf'(x) < f(x) < x$ για κάθε $x > 0$.

2ο κριτήριο αξιολόγησης

Θέμα Α

- A1. α)** Πότε μια συνάρτηση f λέγεται κυρτή και πότε κοίλη σε ένα διάστημα Δ ;
- β)** Πότε λέμε ότι το σημείο $A(x_0, f(x_0))$ είναι σημείο καμπής της γραφικής παράστασης C_f μιας συνάρτησης f ;
- γ)** Ποιες είναι οι πιθανές θέσεις των σημείων καμπής μιας συνάρτησης f σε ένα διάστημα Δ ;
- A2. α)** Πότε η ευθεία $x = x_0$ λέγεται κατακόρυφη ασύμπτωτη της γραφικής παράστασης μιας συνάρτησης f ;
- β)** Πότε η ευθεία $y = \ell$ λέγεται οριζόντια ασύμπτωτη της γραφικής παράστασης C_f μιας συνάρτησης f στο $+\infty$ ή στο $-\infty$;
- γ)** Πότε η ευθεία $y = \lambda x + \beta$ λέγεται ασύμπτωτη της γραφικής παράστασης C_f της συνάρτησης f στο $+\infty$ ή στο $-\infty$;
- δ)** Αν η ευθεία $y = \lambda x + \beta$ είναι ασύμπτωτη της C_f στο $+\infty$ ή στο $-\infty$, ποιες σχέσεις δίνουν τους αριθμούς λ και β ;
- A3.** Αν μια συνάρτηση f παρουσιάζει τοπικό ακρότατο στο εσωτερικό σημείο x_0 ενός διαστήματος Δ και είναι παραγωγίσιμη στο σημείο αυτό, να αποδείξετε ότι $f'(x_0) = 0$.
- A4.** Να χαρακτηρίσετε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ).
- α)** Αν $\lim_{x \rightarrow x_0^+} f(x) = +\infty$, τότε η ευθεία $x = x_0$ είναι κατακόρυφη ασύμπτωτη της C_f .
- β)** Αν $f''(x_0) = 0$, τότε το $A(x_0, f(x_0))$ είναι σημείο καμπής της C_f .
- γ)** Αν $f''(x) < 0$ για κάθε εσωτερικό σημείο x ενός διαστήματος Δ και η f είναι συνεχής στο Δ , τότε η f είναι κοίλη στο Δ .
- δ)** Αν η συνάρτηση f στρέφει τα κοίλα προς τα πάνω στο διάστημα Δ , τότε $f''(x) > 0$ για κάθε εσωτερικό σημείο x του Δ .
- ε)** Αν το $\lim_{x \rightarrow x_0} \frac{f(x)}{g(x)}$ έχει την απροσδιόριστη μορφή $\frac{0}{0}$ ή $\frac{\infty}{\infty}$, τότε:
- $$\lim_{x \rightarrow x_0} \frac{f(x)}{g(x)} = \lim_{x \rightarrow x_0} \frac{f'(x)}{g'(x)}$$
- στ)** Αν $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = A$, τότε είναι και $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f'(x)}{g'(x)} = A$.
- ζ)** Αν η ευθεία $y = \lambda x + \beta$ είναι ασύμπτωτη της C_f στο $+\infty$, τότε:
- $$\lambda = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{f(x)}{x} \text{ και } \beta = \lim_{x \rightarrow +\infty} [f(x) - \lambda x]$$
- η)** Μια συνάρτηση έχει το πολύ δύο οριζόντιες ή πλάγιες ασύμπτωτες, μπορεί όμως να έχει άπειρες κατακόρυφες ασύμπτωτες.
- θ)** Τις κατακόρυφες ασύμπτωτες της C_f τις αναζητάμε στα σημεία ασυνέχειας της συνάρτησης f , καθώς και στα ανοικτά άκρα του πεδίου ορισμού της f .
- ι)** Μια γνησίως μονότονη συνάρτηση δεν μπορεί να έχει σημεία καμπής.

Θέμα Β

Μια συνάρτηση f είναι παραγωγίσιμη στο $\mathbb{R}$ με $f(0) = f'(0) = 0$ και $f''(0) = 2$. Να βρείτε τα όρια:

B1. $A = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{f'(x)}{x}$

B2. $B = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{f(x)}{x^2}$

B3. $\Gamma = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\eta\mu^2 x + f(x)}{f'(x) \ln(x+1)}$

Θέμα Γ

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = \frac{x^3 + x^2 + 3x - 1}{x^2}$.

Γ1. Να μελετήσετε την f ως προς τη μονοτονία.

Γ2. Να μελετήσετε την f ως προς τα κοίλα και να βρείτε τα σημεία καμπής της C_f .

Γ3. Να βρείτε τις ασύμπτωτες της C_f .

Γ4. Να βρείτε το σύνολο τιμών της f και να κάνετε τη γραφική παράσταση της συνάρτησης f .

Γ5. Να βρείτε το πλήθος των πραγματικών ριζών της εξίσωσης:

$$x^3 + (1 - \lambda)x^2 + 3x - 1 = 0 \text{ όπου } \lambda \in \mathbb{R}$$

Θέμα Δ

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = \frac{x+1}{x-1} - \ln x$.

Δ1. Να βρείτε το πεδίο ορισμού, την παράγωγο της f , το πρόσημο της f' και τη μονοτονία της f .

Δ2. Θεωρούμε τις συναρτήσεις $g(x) = \ln x$, $h(x) = e^x$ και τα σημεία $A(a, \ln a)$, $B(\beta, e^\beta)$ με $a > 0$. Αν οι εφαπτομένες των C_g , C_h στα A , B ταυτίζονται, να αποδείξετε ότι ο αριθμός a είναι ρίζα της εξίσωσης:

$$f(x) = 0$$

Δ3. Να αποδείξετε ότι η εξίσωση $f(x) = 0$ έχει από μία ακριβώς ρίζα στα διαστήματα $(0, 1)$, $(1, +\infty)$ και ότι οι C_g , C_h έχουν ακριβώς δύο κοινές εφαπτομένες.